

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Mnohojazyčnosť“

(2009/C 77/25)

Pani Margot WALLSTRÖM, podpredsedníčka Európskej komisie, listom zo 4. februára 2008 požiadala podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému:

„Mnohojazyčnosť“

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 18. júla 2008. Spravodajkyňou bola pani LE NOUAIL-MARLIÈRE.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 447. plenárnom zasadnutí 17. a 18. septembra 2008 (schôdza z 18. septembra 2008) prijal 144 hlasmi za, pričom 8 členovia hlasovali proti a 13 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Zhrnutie stanoviska a závery

— Keďže narastá politický a hospodársky význam tejto problematiky výbor vyslovuje svoje poľutovanie nad skutočnosťou, že Komisia zamýšľa pred ukončením svojho funkčného obdobia predložiť novú stratégiu namiesto toho, aby navrhla konkrétny program, ktorý by nadväzoval na jej „novú rámcovú stratégiu pre viacjazyčnosť“ z roku 2005.

— Výbor odporúča Komisii a členským štátom, aby urýchlili diskusie o vytýčených cieľoch a až potom vyjasnili rozhodnutia o krokoch, ktoré bude potrebné podniknúť v rámci koordinácie v oblasti kultúry a vyučovania.

— Pokiaľ ide konkrétne o voľbu týkajúcu sa vyučovania a osvojovania si prvého živého cudzieho jazyka, nabáda členské štáty a Komisiu k tomu, aby oceňovali výber iného jazyka než anglo-amerického a presadzovali štúdium a používanie európskych jazykov na úrovni výmen presahujúcich hranice Spoločenstva.

— Vzhľadom na úzku prepojenosť medzi potrebami európskych občanov v jazykovej oblasti, európskou stratégiou zamestnanosti, cieľmi konvergenzie v rámci plánovania európskych štrukturálnych fondov, najmä kohézneho fondu, nabáda k používaniu týchto fondov na dosiahnutie cieľa, ktorým je ovládanie materinského jazyka a ďalších dvoch živých cudzích jazykov, a dokonca to stanoviť za prioritu pri využívaní týchto fondov. Ďalej dodáva, že tento cieľ by mal zahŕňať dva kvalitatívne ciele: zachovanie životaschopnosti európskych jazykov a rozšírenie jazykových znalostí o jazyky mimo EÚ, ktoré sú užitočné v rámci kultúrnych, sociálnych, politických a hospodárskych výmen Európanov, čím sa podporí poznanie kultúr, mier a priateľstvo medzi národmi.

— Keďže nebadáť pozitívny vývoj v súvislosti s obyvateľmi, ktorí sú najviac vzdialení od dôstojnej práce, t. j. legálnej a so

sociálnou ochranou, ako aj od mestských alebo turistických oblastí, žiada Komisiu a členské štáty, aby v svojich plánovaných opatreniach dohliadali na to, aby nedochádzalo k diskriminácii alebo rozdielom v zaobchádzaní a by tieto opatrenia nevedli k novým prípadom vylúčenia a ďalšej frustrácii. Aby sa tomu vyhlí, odporúča im požiadať o konzultácie sociálnych partnerov a organizácie občianskej spoločnosti pôsobiace v tejto oblasti.

— Keďže sa Komisia zaviazala vykonať interné konzultácie s jednotlivými orgánmi, odporúčané opatrenia by mali zohľadňovať kontext zlepšenia právnych predpisov, tak aby nepoškodili konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov.

— Komisia a členské štáty by sa mali snažiť o presné vyhodnotenie neformálneho a formálneho vzdelávania v rámci európskeho systému vydávania osvedčení, aby bolo možné zmerať ich rozsah a **prenášať a uznávať kvalifikácie občanov a zamestnancov bez ohľadu na ich štátú.**

— Výbor rovnako pripomína členským štátom a Komisii, aby v rámci sociálneho dialógu podporovali povolania súvisiace s jazykmi (učitelia, prekladatelia a tlmočníci), aby dokázali čeliť požiadavkám na používanie úradných jazykov v inštitucionálnej komunikácii, a pripomína, že tieto potreby nie sú dostatočne pokryté ani v hospodárskej oblasti.

1. Úvod

Krátko pred tým, než bolo vytvorené nové portfólio pre mnohojazyčnosť a medzikultúrny dialóg a Leonard ORBAN vymenovaný za člena Európskej komisie, 6. septembra 2006 EHSV schválil stanovisko na tému „novej rámcovej stratégie pre viacjazyčnosť“⁽¹⁾.

(¹) Stanovisko EHSV z 26.10.2006 na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Nová rámcová stratégia pre viacjazyčnosť“, spravodajkyňa: pani LE NOUAIL MARLIÈRE, Ú. v. EÚ C 324, 30.12.2006, s. 68.

O nejaký čas neskôr, 25. októbra 2007, sa člen Komisie na pozvanie predsedu EHSV, pána DIMITRIADISA, zúčastnil na plenárnom zhromaždení, kde prejavil záujem o činnosť výboru.

Keďže by pán Orban rád prezentoval novú stratégiu v tejto oblasti, požiadal výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska.

Výbor teda navrhuje:

- Vyhodnotiť odozvu, s ktorou sa stretla predchádzajúca stratégia Komisie a odporúčania, ktoré k nej v tom čase vypracoval.
- Zhrnúť kroky, ktoré podnikla Komisia.
- Reagovať na žiadosť o konzultáciu, ktorá mu je adresovaná vo všeobecnejšom rámci rozsiahlych verejných konzultácií organizovaných Komisiou a verejnej diskusie z 15. apríla 2008, a to v dostatočnom predstihu, aby jeho odporúčania mohli byť zohľadnené v oznámení, ktoré Komisia pripravuje na september 2008.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Výbor konštatuje, že táto problematika sa každým dňom stáva významnejšou, a nejde pritom o prechodnú módu, ale o odraz skutočného kontextu globalizácie, ktorá stavia do popredia čoraz rozdielnejších a početnejších aktérov. Na nové situácie je potrebné nájsť nové riešenia a reakcie. Svet sa mení v hospodárskej a technickej oblasti, rovnako ako aj v oblasti sociálnej, politickej, kultúrnej a občianskej. Isté javy existovali odjakživa alebo už dlhý čas, ale v súčasnosti naberajú na intenzite a stávajú sa zjavnými, ba dokonca až zásadnými.

2.2 Vo veľmi odlišných oblastiach, v práci ako aj v obchode, voľnom čase a cestovnom ruchu nabera kultúrny rozmer nový smer, ktorý sa EHSV musí snažiť pochopiť vo všetkých jeho aspektoch, aby sa dokázal stotožniť so znepokojením našich spoluobčanov a navrhnúť inštitúciám praktické a inteligentné riešenia, predovšetkým v rámci konzultácií a podnecovaním diskusií.

Rozmanitosť a bohatstvo názorov poukazujú na záujem občanov o túto tému, ktorá sa nesie v znamení vedomia spolupatričnosti k ľuďstvu.

2.3 V uvedenom stanovisku výbor odporúča, aby:

- „Komisia informovala členské štáty a navrhla im zároveň ako prepojiť alebo doplniť činnosti určené na implementáciu v rámci požadovaných národných plánov a objasnila, že viacjazyčnosť je možným prínosom pre politickú a kultúrnu integráciu EÚ a napomáha porozumeniu a sociálnemu začleneniu,
- bol rozsah ponuky upravený na európskej úrovni, ak chceme dosiahnuť dlhodobý výsledok a zabrániť obmedzeniu studnice skúseností a vedomostí len na poznatky v istom počte jazykov,

— sa rozvíjali a podporovali všetky viacjazyčné skúsenosti v odbornej, kultúrnej, politickej, vedeckej a sociálnej oblasti,

— *zapojení experti nepochádzali len zo sociálnych a exaktných disciplín a aby medzi nimi boli aj odborníci na aplikovanú jazykovú vedu, tlmočníci, prekladatelia, učители a jazykoví odborníci,*

— sa pri týchto smerovaniach vo fáze vytvárania harmonogramu náležite vzali do úvahy *súčasnú generáciu dospelých v mladom aj staršom veku, a to prostredníctvom celoživotného vzdelávania a ich kultúrnych práv,*

— sa Komisia opierala nielen o univerzitné práce, ale aj o akcie *zdrúžení aktívnych* v tejto oblasti a podporila iniciatívy občianskej spoločnosti.“

2.4 Stručne povedané EHSV poukazoval na potrebu zapojiť čo najviac občanov do stratégií vzdelávania, praktického využívania, znalosti jazykov a nájsť možnosti na dosiahnutie týchto cieľov. Varoval pred vytváraním nových foriem sociálnej diskriminácie. Vyzval k celistvému prístupu k počtu jazykov ako zdroja v Európskej únii s cieľom prekročiť jej jazykové, kultúrne a hospodárske hranice. Odporúčal prístup zohľadňujúci vo vyváženej miere hospodársky, kultúrny, občiansky rozmer ako aj seriózne úsilie o odstránenie zaostávania v oblasti zamestnanosti a práce.

2.5 Výbor rovnako pripomenul, že jazykové a kultúrne oblasti sa vyvinuli rovnako ako politické a hospodárske zoskupenia vo svete, a že trend vedúci k zániku niektorých jazykov ide ruka v ruku s asimiláciou alebo zánikom niektorých sociálnych a politických skupín. Európa čelí rovnakým výzvam ako iné oblasti sveta, a to: 1) trendu nastoľujúcemu jeden dominantný jazyk v medzinárodných vzťahoch, 2) vzhľadom na rozmanitosť svojich regionálnych jazykov rovnakej hrozbe zániku niektorých rečí, avšak s jedným rozdielom, ktorým je postavenie národných úradných jazykov v tomto zjednotenom politickom a hospodárskom zoskupení (alebo na ceste k zjednoteniu, podľa toho, ako sa vníma stupeň integrácie EÚ).

2.6 EÚ má do činenia s rovnakou úzkostlivou snahou o zachovanie identity, ktorou sa vyznačuje každý prístup v kultúrnej a jazykovej oblasti, avšak má tú výhodu, že sa upevnila počas svojho vytvárania. Stačí uviesť príklad nástrojov v rámci sociálnej a územnej súdržnosti EÚ, spoločných kritérií zastupiteľskej a participatívnej demokracie, sociálnych modelov založených na solidarite.

2.7 Napriek tomu demografické výzvy a kultúrne záujmy, ak sú navzájom prepojené, vedú k dôležitým otázkam, ktoré treba mať odvahu položiť: aký záujem majú Európania o svoje vlastné jazyky, o podelenie sa s nimi, ich zachovanie, oživenie a udržanie pri živote, jedným slovom, o hovorenie nimi medzi sebou a s ostatnými?

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Komisia iniciovala 14. septembra 2007 verejnú konzultáciu, ktoré sa ukončili 15. apríla 2008 konferenciou, na ktorej početným združeniam a organizáciám pôsobiacim v oblasti kultúry alebo vzdelávania predstavila výsledky činnosti týchto pracovných skupín:

- skupina intelektuálov, ktorej predsedal pán AMIN MAALOUF,
- „Business Forum“, ktorému predsedal pán DAVIGNON,
- „Správa Elan: Vplyv nedostatočných znalostí cudzích jazykov v podnikoch na európske hospodárstvo“ vypracovaná národným jazykovým centrom,
- formálne konzultácie výborov (VR a EHSV),
- konzultácie členských štátov: konferencia ministrov, február 2008,
- odporúčania skupiny na vysokej úrovni o mnohojazyčnosti,
- príspevky z iných zdrojov získané v rámci konzultácií na internete.

3.2 Počas diskusií sa poukázalo na viacero problematík:

- Hospodárske výzvy.
- Politické výzvy (mnohojazyčnosť a regionálna integrácia).
- Výzvy v kultúrnej oblasti (mnohojazyčnosť a medzikultúrny rozmer).
- Osobná a kolektívna komunikácia môže viesť k tomu, že sa jazyk považuje za rovnaký nástroj komunikácie ako každý iný. Budúcnosť literatúry?
- Viacjazyčnosť a mnohojazyčnosť: niektorí si kladú otázku, či je potrebné, aby jednotlivec ovládal viacero jazykov v prostredí, ktoré sa postupne stáva jednojazyčným.
- Rada Európy zdôraznila potrebu ochraňovať menšinové jazyky a podporovať ich používanie, ak chceme úspešne bojovať proti nacionalizmu: mnohojazyčnosť v službách rozmanitosti sa nesmie spájať s rizikom vylúčenia.
- Mnohí účastníci prejavujú svoju frustráciu a poukazujú na nerovnosť, pokiaľ ide o jazyky, konfrontáciu európskych jazykov medzi sebou i so svetovými jazykmi a paralelné vnútroštátne politické opatrenia v oblasti kultúry.
- Kultúrne práva a sociálne práva: Mnohí si kladú otázku, aké prostriedky budú k dispozícii na splnenie týchto záväzkov. Poukázalo sa na osobitný prípad Rómov v súvislosti s ich integráciou vo všeobecnosti, a konkrétne možnosti osvojovania si a zachovania ich jazyka.
- Pokiaľ ide o zamestnanosť a prácu, právo pracovať vo vlastnom jazyku bez vyžadovania jazykových znalostí, ktoré sú v nepomere k úlohám súvisiacim so zamestnaním, ako aj otázky bezpečnosti, ktoré vyvstávajú

v mnohojazyčnom prostredí, keď pracovník disponuje len obmedzenými jazykovými znalosťami alebo mu tieto celkom chýbajú.

3.3 *Všeobecné ciele na podporu jazykovej rozmanitosti, ktoré predstavila Komisia počas tejto verejnej diskusie*

3.3.1 Rozširovanie rozmanitosti jazykových znalostí v rámci EÚ („angličtina nestačí“).

Ambíciou člena Komisie pre mnohojazyčnosť, pána Leonarda Orbana, ako sa vyjadril počas svojho vystúpenia a pri iných príležitostiach, je zjavne snaha o zvrátenie trendu „všade len angličtina“.

3.3.2 V sociálnej oblasti:

- Potvrdiť úlohu jazykov v rámci sociálnej súdržnosti.
- Uľahčiť integráciu migrantov, povzbudzovať k osvojovaniu si jazykov prijímajúcej krajiny, podporovať používanie a zachovávanie materinského jazyka, jeho sprostredkovanie potomkom, považovať jazyky prisťahovalcov za prínos a obohatenie.

3.3.3 V oblasti hospodárstva:

- Rozvíjať jazykové znalosti so zreteľom na zamestnanie pracovníkov a konkurencieschopnosť podnikov.
- Transverzálne integrovať aspekty súvisiace s mnohojazyčnosťou do európskych politických opatrení počínajúc ich „inventúrou“ (popisom situácie).

3.3.4 Aspekt mnohojazyčnosti v súvislosti so zahraničnou politikou EÚ:

Komisia potvrdzuje barcelonský cieľ, t. j. 1 materinský jazyk + 2 živé jazyky pre každého občana, avšak upresnený v podobe 1 materinský jazyk + 1 medzinárodný jazyk + 1 jazyk, ku ktorému by mali citový vzťah a ktorý by prijali za druhý vlastný jazyk (toto chápanie sa inšpiruje správou skupiny, ktorej predsedal pán AMIN MAALOUF).

3.3.5 Prostriedky a metódy:

Komisia zamýšľa podporovať neformálne vzdelávanie typu „business literacy system“ (systém podnikateľskej gramotnosti), ktorý zrýchľuje pochopenie a uľahčuje prístup, ale uviedla málo podrobností v tejto súvislosti. Upresňuje, že ide o poskytnutie príležitostí európskym občanom prichádzať do styku s cudzojazyčnými prvkami napr. v autobuse alebo iných verejných priestoroch, a že učenie prebieha hravo postupným navýkaním si na cudzí jazyk.

3.3.6 Pokiaľ ide o ďalšie kroky:

Komisia sa zamýšľa opierať o štruktúrovanú spoluprácu medzi členskými štátmi v rámci strednodobej stratégie a prispieť európskym rozmerom do rozvoja tejto politiky.

3.4 Správa ELAN (³):

V správe Elan sa zdôrazňuje, že pre podniky sú dôležité kvalifikované pracovné sily hovoriace niekoľkými jazykmi. Nie je v nej však stanovená typológia potrieb na základe zamestnaní alebo obsadených pracovných miest, ani podľa odvetvia hospodárstva. Komisia by urobila lepšie, keby poverila Dublinškú nadáciu pre zlepšenie životných a pracovných podmienok (alebo iný európsky orgán) vypracovaním presnejšej typológie profesionálnych potrieb tak podnikov ako aj pracovníkov.

3.4.1 Správa skupiny Podnikateľské fórum, ktorej predsedal pán DAVIGNON (³):

Táto správa, ktorá bola uverejnená koncom júna 2008, uvádza prečo je podľa Podnikateľského fóra dôležité investovať do jazykových znalostí. Zdôrazňuje podporu využívania jazykov v obchodnom prostredí a uvádza odporúčania pre podniky, aby zlepšovali úroveň v oblasti „viacjazyčnej“ obchodnej komunikácie: „*vypracovať zoznam ich jazykových znalostí; prehodnotiť politiku náboru a strategického rozvoja v oblasti ľudských zdrojov; investovať do jazykového vzdelávania; prijať do zamestnania ľudí s rozličným materinským jazykom; využiť lingvistické technológie prekladateľov a tlmočníkov, sprostredkovateľov a osôb z oblasti komunikácie; zlepšiť medzinárodnú mobilitu zamestnancov.*“ Správa tiež uvádza odporúčania pre Európu a jej inštitúcie, miestne, regionálne a národné vlády. Rozvíja argumenty v prospech viacjazyčnosti.

3.5 Správa skupiny intelektuálov pod vedením pána AMINA MAALOUFA (⁴):

Výbor schvaľuje iniciatívu Komisie konzultovať problematiku so skupinou renomovaných intelektuálov, ktorej správu zástupca skupiny vyhodnotil na verejnej diskusii 15. apríla ako „pravdepodobne najlepšie napísanú a najľahšie sa čítajúcu správu, akú Komisia doteraz predložila“ (čo je do istej miery pravda) a ktorá navrhuje, aby Európania uvažovali o učení sa jedného medzinárodného jazyka a jedného jazyka, ku ktorému by mali citový vzťah a ktorý by prijali za druhý vlastný, inými slovami o nezištnom učení sa len na základe osobného záujmu. Hoci tento návrh vo veľkej miere uznáva úlohu jazykov ako vektorov kultúry a komunikácie, predpokladá, že občania majú rovnaký záujem a čas učiť sa jazyky, čomu ani zďaleka tak nie je, či už z kultúrnych dôvodov alebo jednoducho preto, lebo väčšina občanov EÚ nemá kúpnu silu potrebnú na „kvalifikovanú“ kultúrnu činnosť, ako to uviedol profesor Pierre BOURDIEU.

Tak možno napríklad povedať, že stále viac Európanov alebo mladých Európanov vidí význam ovládania živých európskych alebo neeurópskych jazykov, ale aj to, že stále viac ich je

(³) Pozri správu ELAN „Incidences du manque de compétences linguistiques des entreprises sur l'économie européenne“ (Vplyv nedostatkových jazykových spôsobilostí podnikov na európske hospodárstvo) na adrese: http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/elan_fr.pdf.

(³) Pozri správu skupiny Podnikateľské fórum na adrese: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1130&format=HTML&aged=0&language=SK&guiLanguage=fr>.

(⁴) Pozri správu skupiny intelektuálov pre medzikultúrny dialóg, ktorej predsedal pán Amin Maalouf: „Prospešná výzva: Ako by mohla viacjazyčnosť upevniť Európu“ na adrese: http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/maalouf/report_sk.pdf.

konfrontovaných s problémami každodenného života a výchovou svojich detí, a bez toho, aby sme všade chceli vidieť triedny boj, zostáva tiež faktom, že európska spoločnosť je rozdelená a že bude potrebné využiť prostriedky kohéznych fondov najmä na dosiahnutie lisabonských cieľov.

Možný prínos programov Grundtvig a programov vzdelávania dospelých a celoživotného vzdelávania by mal byť kvantifikovaný a vyčíslený už v čase rokovaní medzi oddeleniami Komisie ešte pred tým, než budú predložené členským štátom, Rade a Parlamentu. Umožnilo by to doplniť kompetencie členských štátov v oblasti vzdelávania o európsku pridanú hodnotu.

Výbor poznamenáva, že tým sa nerieši problém voľby angličtiny ako prvého živého cudzieho jazyka, pokiaľ sa táto neprenechá úplne na členské štáty a rodičov, a že Komisia k tomuto problému nepristupuje priamočiaro. Určite že angličtina nestačí, ale Európska únia ju stále akceptuje ako jazyk medzinárodného obchodu a komunikácie. Navrhovaná cesta nie je riešením, predstavuje len začiatok. Výbor upozorňuje Komisiu, členské štáty, Radu a Európsky parlament na túto skutočnosť.

3.6 Návrh stanoviska VR (⁵):

V stanovisku VR je vyjadrený názor, že jazyková otázka má najväčší význam pre územné orgány, pretože je rozhodujúcou nielen pre oblasť zamestnanosti, ale aj spolužitia medzi Európanmi a neeurópanmi na všetkých úrovniach spoločnosti a vo všetkých oblastiach činnosti počínajúc zdravotníctvom (nedostatok pracovnej sily) cez služby zamerané na osoby, vyučovanie v predškolskom veku alebo integráciu migrantov až po cestovný ruch. Okrem toho utvára život stále väčšieho počtu regiónov. VR preto právom odporúča, aby sa využívali kohézne fondy a aby bol pred strategickými rozhodnutiami požiadaný o konzultáciu.

3.7 Informačná správa „Pracovný dokument Komisie Správa o implementácii akčného plánu: Podpora jazykového vzdelávania a jazykovej rozmanitosti“ (⁶):

Výbor vyjadruje obavu, že popieranie potreby pridelenia európskych prostriedkov povedie k inercii, t. j. k nárastu počtu ustanovení bez súvislosti s nárastom potrieb a že výsledok by mohol byť zo strednodobého a dlhodobého hľadiska sklamaním. Výbor vyzýva členské štáty, aby o tom uvažovali: len televízia nestačí a neformálne vyučovanie by malo byť merateľné. Výbor uznáva, že koordinačná metóda Komisie by bola pokrokom v oblasti administratívy, ale nebola by nutne krokom smerom k občanovi.

(⁵) Pozri stanovisko Výboru regiónov na tému viacjazyčnosť, spravodajca: pán Roberto Pella (CdR 6/2008).

(⁶) Pozri KOM(2007) 554 v konečnom znení/2, z 15.11.2007.

4. Závery

4.1 Výbor zastáva názor, že zjavne dobrá vôľa Komisie pôsobí ako zarietanie, ale nenavrhuje žiadne podstatné opatrenie Európskej únie okrem toho, čo požaduje od členských štátov v oblasti prispôsobenia vzdelávacích systémov.

4.2 Výbor odporúča, aby členské štáty pokračovali v tomto prístupe a pritom zohľadňovali orientáciu aj na iné jazyky medzinárodnej komunikácie, nielen angličtiny.

4.3 Členské štáty by mali aj naďalej podporovať väzby jazykovej a zemepisnej príbuznosti a blízkosti v ponuke európskych jazykov na všetkých stupňoch vyučovania (predškolský, základný, stredný, vysokoškolský stupeň a celoživotné vzdelávanie) a dbať o jej rozmanitosť.

4.4 Vzdelávanie dospelých v podobe, o akú sa usiluje Komisia (⁷), musí zohľadňovať potrebu zapájania väčšieho množstva občanov do úsilia o zvládnutie materinského jazyka plus dvoch ďalších živých cudzích jazykov tým, že konkrétnymi opatreniami blízkymi k občanovi sa prispôsobí ponuka, vzbudí záujem a zvýši motivácia, pričom sa využije know-how organizácii občianskej spoločnosti už pôsobiacej v tejto oblasti, pracovníkov verejného a súkromného sektora a uľahčí sa sociálny a občiansky dialóg a bude sa dbať na to, aby nové iniciatívy nevytvorili diskriminačné rozdiely vo vzťahu k občanom, ktorí nemajú prístup k medzikultúrnej výmene.

4.5 Demokratizácia a neformálne vyučovanie v podobe propagovanej Komisiou sa musia v **rámci európskeho systému vydávania osvedčení presne posúdiť, aby:**

- bolo možné merať dosah opatrení iniciovaných členskými štátmi, Komisiou a inými štátnymi a neštátnymi aktérmi,
- aby bolo možné prenášať a uznávať kvalifikácie občanov a zamestnancov bez ohľadu na ich štátut.

4.6 **Miestne a územné orgány sa musia konkrétne zapájať do prípravy budúcej pedagogickej ponuky** v súlade s ambíciami Komisie.

4.7 Keďže úvahy Komisie o ekonomických potrebách podnikov sa týkajú v prvom rade podnikov a zamestnancov, treba, aby členské štáty a Komisia **nabádali sociálnych partnerov, aby začlenili túto tému do sociálneho dialógu s cieľom spoločne ju preskúmať a nájsť najlepšie riešenia a vhodné postupy.**

4.8 **Ponorenie do živého prostredia, ktoré je nutné pre aktívne používanie hovoreného jazyka a neoddeliteľne**

(⁷) Pozri hlavne KOM(2006) 614 v konečnom znení a KOM(2007) 558 v konečnom znení.

späté s upevňovaním jazykových znalostí, by malo byť umožnené a podporované na všetkých úrovniach a všetkým cieľovým skupinám. Zvlášť naliehavá je táto potreba v prípade vrstiev obyvateľstva, ktoré sa nachádzajú tak trochu mimo medzinárodných výmen, teda ľudí s menšou mobilitou. Tu je potrebné nájsť konkrétne prostriedky a materiálne zabezpečenie. Nikoho nemožno donútiť cestovať, ibaže niektorí na to majú **menej prostriedkov** než iní. Angličtina nestačí, ani televízia.

4.9 Pri **jazykoch migrantov** treba klásť dôraz na **bohatstvo**, ktoré tieto jazyky predstavujú. Existuje niekoľko názorových skupín. Podľa niektorých je povinnosťou migrantov naučiť sa jazyk hostiteľskej krajiny, aby sa do nej mohli integrovať alebo dokonca, aby vôbec mali prístup na územie EÚ. Podľa iných majú migranti na ovládanie jazyka hostiteľskej krajiny právo, aby v nej mohli pracovať, žiť a brániť svoje práva, a je povinnosťou verejných orgánov jednotlivých krajín postarať sa o ich jazykovú prípravu. Nech je tomu akokoľvek, od teórie k praxi je stále veľmi ďaleko. Niekoľko skúseností ukazuje, že nie všetkým osvedčeným postupom sa dostalo podpory. Naopak, finančné prostriedky mnohých združení boli dokonca krátené. Pedagogická výzva, ktorú treba dnes zvládnuť, je obrovská, pretože v každom veku sa učí inak. Výbor v tejto súvislosti **odporúča štúdie, ktoré vysvetľujú, že učenie sa cudzieho jazyka je spojené s medzikultúrnou výmenou** (⁸). Výbor zdôrazňuje, že sú nutné skúsenosti a zapojenie všetkých vyučujúcich a pedagogických pracovníkov pre predškolský vek, vzdelávanie dospelých až po celoživotné vzdelávanie. Týka sa to najviac žiakov a vyučujúcich, a to aj vzhľadom na budúce uznávanie tzv. neformálne získaných poznatkov (⁹).

4.10 Medzi jazyky, ktorými sa hovorí v Európe, patria regionálne a národné jazyky ako aj jazyky, ktorými hovoria migranti. Sú značným prínosom a pre udržanie kultúrnej rozmanitosti v Európe sú smerodajné dva aspekty: podpora európskej kultúrnej rozmanitosti ako aj tolerancia a úcta vo vzťahu k migrantom. Sociálna a územná súdržnosť EÚ nie je len hospodárskou a politickou súdržnosťou. Už dnes je neoddeliteľná od svojho kultúrneho rozmeru a tak tomu bude aj v budúcnosti.

4.11 Jazyky migrantov sa musia preto odovzdávať potomkom rovnako ako **pôvodné európske jazyky. A keďže jazyk žije len dovedy, kým sa ním hovorí, treba aj migrantov považovať za zdroj prenosu alebo vyučovania ich materinského jazyka pre tú časť verejnosti, ktorá si želá rozšíriť svoje komunikačné možnosti.**

(⁸) Pozri www.newcomersinturkey.com – pán Nouredine ERRADI pôsobil dlhé roky v Holandsku vo vzdelávacích centrách pre migrantov a vypracoval pedagogické nástroje pre vyučujúcich a politických poradcov miestnych a regionálnych agentúr a orgánov.

(⁹) Stanovisko EHSV z 11. 9. 2008 na tému „Návrh odporúčania Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení Európskeho systému kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET)“, spravodajkyňa pani Le NOUAIL-MARLIÈRE (CESE 1066/2008).

4.12 Znamená to, že európska občianska spoločnosť má dnes už iné ambície a že nestačí vyzdvihovať výhody, ktoré predstavuje znalosť viacerých jazykov v mnohojazyčnom prostredí, ale si želá, aby boli uznané jej iniciatívy v združeniach a dokonca aj jej potreby. V každom prípade sú však na splnenie tohto cieľa potrebné finančné prostriedky či už z verejných alebo súkromných zdrojov.

4.13 Znamená to tiež, že **sociálni partneri budú ochotní k veci pristupovať z dlhodobého hľadiska a spoločne stanovia, aká kvalifikácia je potrebná, aké formy vyučovania a celoživotného vzdelávania je potrebné zaviesť, o akých investíciách, tak z verejného ako aj súkromného sektora, treba uvažovať, pričom budú dbať o zlepšenie konkurencieschopnosti podnikov.**

4.14 Ak sa štúdium jazykov chápe aj ako nutnosť z hľadiska konkurencieschopnosti a dosiahnutia cieľov Lisabonskej stratégie, celkom iný rozmer dostáva aj predkladané odporúčanie.

4.15 V článkoch 21 a 22 Charty základných práv je uvedené, že je potrebné podporovať jazykovú rozmanitosť a zakázať diskrimináciu na základe jazyka. Komisia by mala preto **preskúmať, ktoré členské štáty majú v danej oblasti príslušné právne predpisy. V prípade potreby by sa mohla obrátiť na Agentúru pre základné práva a poveriť ju preskúmaním toho, či skutočnosť, že členské štáty uplatňujú rôzne vykonávacie predpisy, nespôsobuje narušenie hospodárskej súťaže a nerovnaké zaobchádzanie s rôznymi Európanmi predovšetkým v oblasti mobility, získavania pracovníkov atď.** Na tento účel je potrebné rozlišovať dve úrovne závažnosti: na jednej strane stupeň znalosti jazyka potrebný na výkon úloh v zamestnaní (kontakt s verejnosťou alebo zahraničnými klientmi) a na druhej strane taká znalosť, ktorá je potrebná na odovzdanie potrebných príkazov a pokynov na vykonanie úloh v jazyku toho, kto ich vykonáva.

4.16 Výbor v tejto súvislosti bude veľmi pozorne sledovať, čo Komisia navrhne v stratégii, ktorú predloží v septembri 2008, a aký pokrok v nej bude v porovnaní s predchádzajúcou stratégiou.

4.17 Pokiaľ ide o kultúrne práva európskych občanov, príslušníkov tretích krajín zdržujúcich sa na území EÚ a vonkajšiu spoluprácu EÚ, Komisia by sa mala **opierať o dohovor UNESCO o rozmanitosti a po dohode so združeniami a MVO, ktoré už pôsobia v oblasti kultúry, by mala navrhnúť usmernenia, ktoré by mali vysvetliť, čo znamená pre EÚ skutočnosť, že ju členské štáty ratifikovali.**

4.18 Mobilitu propagujú sociálni partneri a pomerne veľká časť zamestnávateľov, zamestnancov a verejných orgánov, medzi ktorými je aj Komisia, na ňu čaká ako na všeliak na nezamestnanosť a nedostatok pracovnej sily. Na jazykovú prekážku sa poukazuje ešte stále málo. Spomeňme problémy navštevovať v rámci celoživotného vzdelávania zároveň kurzy odbornej prípravy a kurzy jazykov ako aj nemožnosť zapísať svoje deti na školu podľa vlastného výberu, ak sprevádzajú rodičov, ktorí sa sťahujú z profesionálnych dôvodov. Ide napríklad o Rómov v niektorých európskych krajinách a niektoré skupiny Talianov v Nemecku. Komisia by nemala tento problém prenechať len na samotné členské štáty, ale by mala iniciovať zhromažďovanie informácií o jazykovej diskriminácii na školách medzi deťmi rôznych európskych národností.

4.19 Treba uviesť aj ťažkosti, s ktorými sa stretávajú správne orgány členských štátov pri uplatňovaní smernice o vysielaní pracovníkov ako aj sociálni partneri kvôli problémom s porozumením priamo na mieste, ktoré síce Komisia nezanedbala, ale ku ktorým by sa malo pristupovať po náležitej dohode so zúčastnenými stranami (Komisiou, členskými štátmi, sociálnymi partnermi, miestnymi a národnými orgánmi, úradmi práce atď.), ako je uvedené vyššie ⁽¹⁰⁾.

4.20 Nakoniec si treba položiť otázku, či majú inštitúcie dostatok prostriedkov na svoj jazykový režim okrem tých, ktoré sa využívajú na oficiálnu komunikáciu medzi inštitúciami. Výbor podotýka, že tu ide o zložitú otázku, pretože veľké množstvo verejných dokumentov nie je preložených, čo opäť súvisí s nedostatkom prostriedkov. Ako príklad možno uviesť najmä stránky, ktoré nadväzujú na úvodné stránky európskych inštitúcií, najmä Európskej rady alebo predsedníctva EÚ.

V Bruseli 18. septembra 2008

predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV z 29.5.2008 na tému „Vysielanie pracovníkov v rámci poskytovania služieb – maximalizácia výhod a potenciálu popri zabezpečení ochrany pracovníkov“, spravodajkyňa: pani LE NOUAIL MARLIÈRE (Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008).